

O RIJEČIMA HRVATSKOGA KNJIŽEVNOGA JEZIKA

Sanja Vulić, Marko Alerić

Hrvatski pridjev *darežljiv* i sukladne izvedenice u Akademijinu su rječniku proglašeni kajkavizmima, a isto tako u Maretićevu savjetniku, nasuprot štokavskom *podasan*, *podatljiv*, *podasnost*, *podatljivost*, te u Pavešićevu savjetniku, prema kojemu su to „kajkavske ... riječi, ali su ušle u knjiž. jezik svih krajeva”. U Broz-Ivekovićev rječnik (1901.) pridjev *darežljiv* uopće nije uvršten. Stanje u organskim idiomima opet pokazuje da nije riječ o tipičnom kajkavizmu nego opet o riječi zajedničkoj kajkavštini, velikomu dijelu čakavštine, a također i vrlo arhaičnomu gradišćansko-hrvatskomu štokavskomu dijalektu. Naravno, riječ je o različitim fonološkim inačicama te riječi. Tako se npr. u čakavskom govoru grada Senja rabi *darežljiv* (Moguš, 2002.), u čakavskom Kompolju kraj Otočca u Lici *darežljiv* (Kranjčević, 2004.), u Omišlju na Krku *darežjiv* (Mahulja, 2006.), u Belom na Cresu *darežjif* (Velčić, 2003.), u Labinu u Istri govori se *darežljif* (Milevoj, 1992., 1994.). Čakavci u Židanu u zapadnoj Mađarskoj rabe pridjev *darežjiv* i izvedenu imenicu *darežjivac*. U vrlo arhaičnom štokavskom govoru sela Podgorja u Gradišću u Austriji također se rabi pridjev *darežljiv* i imenica *darežljivost* (Tornow, 1989.). Pridjev *darežljiv* uobičajen je i u novoštokavskim govorima bunjevačkih Hrvata u Bačkoj (Sekulić, 2005.; Peić-Bačlija, 1990.). U rječniku varaždinske gradske čakavštine potvrđena je imenica *darežlivost* (Lipljin), a u rječniku kajkavskoga književnoga jezika pridjev *darežlivi* (Finka, 1984. – 2005.). Potonji su pridjev rabili i kazivači kajkavci. Pretpostavimo li da je u govore bunjevačkih Hrvata taj pridjev preuzet iz književnoga jezika, ostale potvrde iz mjesnih govora jasno pokazuju da pridjev *darežljiv* i izvedena imenica *darežljivost* pripadaju zajedničkoj hrvatskoj čakavskoj, kajkavskoj i arhaičnoj štokavskoj baštini. Zbog toga nije začudno što se (obje te riječi, ili barem samo pridjev) susreću u Benešićevim rječnicima (1949., 1985.), u Anićeveu rječniku, u Institutovu savjetniku (1999.), u Šonjinu rječniku, te da je u čestotnom rječniku zabilježeno devetnaest potvrda, a u Nacionalnom korpusu osam potvrda.

Analiza je na sukladan način provedena i za ostale riječi, premda se svi podatci iz književnojezičnih priručnika (osim onih u kojima se, u odnosu na ostale priručnike, izriče dvojba oko podrijetla i uporabe riječi u hrvatskom književnom jeziku), zbog praktičnih razloga ne navode. To znači da je za svaku od idućih riječi provjeravana uporaba u organskim idiomima svih triju hrvatskih narječja, te da su sve te riječi sastavnim dijelom rječničke i uporabne norme suvremenoga hrvatskoga književnoga jezika. Riječi se u nastavku ovoga rada navode prema čestotnosti njihova pojavljivanja u Hrvatskom čestotnom rječniku, i to od onih koje se pojavljuju najrjeđe do onih koje se pojavljuju najčešće. Čestotnost pojavljivanja tih riječi u hrvatskom književnom jeziku, zbog različitih je, najčešće nejezikoslovnih razloga, međutim,

vrlo podložna promjenama, ali ona gotovo uvijek, uzimajući u obzir veličinu obaju korpusa, u drugom, novijem, Hrvatskom nacionalnom korpusu, pokazuje njihovu veću čestotnost. To je osobito uočljivo usporedbom broja pojavljivanja riječi *prikladan, rublje, vrhunac, poboljšati, djelatnik, tjedan* u oba korpusa jer je, u odnosu na prvi korpus, broj njihova pojavljivanja u drugom korpusu znatno veći.

Prilog *čisto* sastavnim je dijelom arhaičnih čakavskih govora u Gradišću u Austriji, npr. u ikavskom govoru Stinjaka *č isto* Adv. ‘ganz’ (Neweklowsky, 1989.), u ikavsko-ekavskom govoru Pajngрта *č isto - ganz – Pri bōji je već kim č isto sē propālo* (Koschat, 1978.: 196.), a također i brojnih čakavskih govora u Hrvatskoj, npr. Kompolja u Gackoj *č isto* posve, potpuno *Č isto nē verujen* (Kranjčević), čakavskoga Grobnika *č isto*, pril. – posve, potpuno, sasvim (Lukežić i Zubčić, 2007.) te kajkavskih idioma, npr. *č ’stu* ‘potpuno’ u Čabru i okolici u Gorskom kotaru (Malnar, 2002.), *čistu* oko Fužina (Bujan-Kovačević), u kazivača kajkavaca često u inačici *čiste*. U arhaičnom štokavskom govoru Hrvatskoga Cikljina u austrijskom Gradišću također se rabi prilog *čisto* adv. ganz *Imate čisto mlādu kuharicu* (Tornow, 1989.). Prilog *čisto*, koji se, kako je pokazano, rabi u fonološkim inačicama u govorima svih triju hrvatskih narječja, prihvatili su i hrvatski vukovci, npr. *čisto se bio pogospodio* (Maretić, 1924.). Međutim, u čestotnom rječniku nije zabilježena niti jedna potvrda, a u nacionalnom je korpusu 67 potvrda. Potvrde iz hrvatskih organskim idiomima pokazuju da je riječ o starom hrvatskom prilogu koji je zajednička baština kajkavštine, čakavštine i arhaične hrvatske štokavštine, a Maretić ga je smatrao kajkavizmom u hrvatskom književnom jeziku.

O riječi *dotepenac* hrvatski su jezikoslovci imali različito mišljenje. Pavešić je npr. preporučuje kao vrlo izražajnu pogrđnicu, Anić je smatra regionalizmom nasuprot općejez. *došljak*, a Maretić ju u svom savjetniku uopće ne spominje. Budući da u kajkavskim govorima susrećemo fonološke inačice *dotepenec*, npr. u kazivača kajkavaca i u kajkavskom govoru Gole u Prekodravlju (Večenaj i Lončarić, 1997.), a u štokavskim govorima slavonskoga dijalekta *dotepenac* (Jakšić), nije tu riječ prikladno smatrati isključivo kajkavizmom. Usto valja imati na umu da su se glagoli *dote(p)st se, pote(p)st* se rabili ili se još uvijek rabe u svim trima hrvatskim narječjima, pa osim tvorbene inačice *dotepenac* susrećemo u istom značenju tvorbenu inačicu *dotepnjāk* u starom štokavskom dijalektu u austrijskom Gradišću, npr. u govoru Hrvatskoga Cikljina (Tornow, 1989.) te tvorbenu inačicu *dotepūh* u čakavskom Kastvu (Lučić).¹¹ Maretić je potonju tvorbenu inačicu proglasilo kajkavizmom te pogrješno tumači podatak iz akademijina rječnika: „*dotepuh*, isto što i *došljak*, ali s preziranjem, jamačno kajk. (krivo se kaže u ARj., da se govori u sjevernoj Dalmaciji)”. U čestotnom rječniku nema uporabnih potvrda fonoloških inačica *dotepenac* i *dotepenec*, a u Nacionalnom korpusu dvije su potvrde za *dotepenac* i pet za *dotepenec*. Institutov savjetnik navodi samo *dotepenec*.

¹¹ U čakavskom govoru Grobnika rabi se glagol *dotēst se* (Lukežić i Zubčić, 2007.).

Za etimologijski srodnu imenicu *potepuh* Maretić navodi da je kajkavizam i preporučuje riječ *skitač*. Pavešić je označuje kao regionalizam i preporučuje leksička rješenja *skitnica* i *skitač*. Anić također upozorava da je *potepuh* regionalizam. Zapravo je to opet jedna od riječi staroga hrvatskoga nenovoštokavskoga rječnikskoga blaga, koja se rabi u kajkavštini i sjeverozapadnoj čakavštini, a u dijaspori u arhaičnim štokavskim govorima. U kajkavskih je kazivača to najčešće *potepu:h*, u govoru Gole u Prekodravlju *potep'uh* (Večenaj i Lončarić), a u čakavaca *potepūh*, npr. u govoru Bakarca i Škrljeva (Turina i Šepić-Tomin, 1977.), u grobničkom govoru *potepūh* usporedno s tvorbenom inačicom *potepēnac* (Lukežić i Zubčić, 2007.), a u Rukavcu *potepūh* i mocijska izvedenica za žensku osobu *potepūša* (Mohorovičić-Maričin, 2001.). U arhaičnom štokavskom govoru Podgorja u austrijskom Gradišću također je uobičajena riječ *potepūh* (Tornow, 1989.). Zbog toga je logično da ta riječ bude zastupljena i u hrvatskom književnom jeziku, premda u čestotnom rječniku nalazimo samo jednu potvrdu, a u nacionalnom korpusu devet.

Glagol *drapati* u značenju 'derati, čupati, kidati, trgati', odnosno prefigurirani svršeni *podrapati* 'poderati, pokidati, potrgati i sl.' također pripada staromu hrvatskomu rječnikskomu sloju, a do danas se u aktivnoj uporabi sačuvao u tom značenju u kajkavskim idiomima, npr. *drāp'ati* > *podrāp'ati* u Goli u Prekodravlju (Večenaj i Lončarić), *dr'a:pat* u Čabru (Malnar), također *zdra:p'ati* 'izgrepsti' u Podravskim Sesvetama (Maresić, 1996.: 225.). U Čestotnom rječniku izostaje i nesvršeni i svršeni glagol, a u Nacionalnom je korpusu nesvršeni *drapati* zastupljen s dvije potvrde, a svršeni *podrapati* izostaje. Institutov savjetnik upućuje na riječ *derati* kao stilski neobilježenu. U pet stoljeća starim dijasporskim idiomima gradišćanskih Hrvata glagol *drapat* se rabi se u značenju 'tući se, čerupati'. Međutim svršeni glagol *podrapat* se rabi se i u značenju 'poderati se', npr. u čakavskom stinjačkom govoru (Neweklowsky, 1989.). Taj je svršeni glagol uvršten i u Rječnik govora bačkih Hrvata u značenju 'iskidati, poderati' (Sekulić, 2005.).

Riječ *krstitke* obično se smatra kajkavizmom, naravno, u različitim fonološkim inačicama, npr. *krst'i:tke* u Đurđevcu (Maresić, 1999.: 212.), nasuprot štokavskom *krštenje*. Međutim, u arhaičnim govorima svih triju hrvatskih narječja u dijaspori rabi se ta riječ, npr. *krstitke* u štokavskom Hrvatskom Cikljinu (Tornow, 1989.) te u temeljno čakavskom Pinkovcu (Hajszan, 1991.: 111.) i Velikom Borištofu u Gradišću, ili npr. u inačici *kerstitke* u čakavskom govoru Prisike u zapadnoj Mađarskoj.¹² U Čestotnom rječniku izostaje riječ *krstitke*, a u Nacionalnom korpusu ima 14 potvrda.

Glagol *lúpiti* u značenju 'ljuštiti, guliti' u organskim je idiomima uobičajen u kajkavštini, npr. *lu:piti* u kajkavskih kazivača, *l'upet* u Čabru (Malnar). Također je uobičajen u sjeverozapadnoj čakavštini, npr. *lupit* u govoru Bakarca i Škrljeva

---

¹² Inače se u čakavaca susreću i tvorbene inačice *krstícija*, npr. na otoku Rivnju (Radulić, 2002.) i *krstínci* u Povljani na Pagu (Tičić, 2004.).

(Turina i Šepić-Tomin, 1977.) i Beloga na Cresu (Velčić, 2003.), odnosno *lūpīt* u govoru Novoga Vinodolskoga (Sokolić-Kozarić, 2003.) te u crikveničkom (Ivančić-Dusper, 2003.), grobničkom (Lukežić i Zubčić, 2007.), kastavskom (Lučić, 1997.: 157.). Također u čakavskim Stinjakima u austrijskom Gradišću (Neweklowsky, 1989.). U pićanskom i labinskom govoru u Istri također je zabilježen glagol *lupit* u spomenutom značenju (Ružić Sudčev; Milevoj, 1992.), kao i u i štokavsko-čakavskoj Čembi u Gradišću (Neweklowsky, 1978.: 328.).

Tvorbeno je s tim glagolom povezana imenica *lupinja* ‘ljuska’ koja se također rabi u idiomima u Gradišću. U novoštokavskim ikavskim govorima bunjevačkih Hrvata u Bačkoj također se rabi riječ *lūpinja* u značenju ‘ljuska’ (Peić i Bačlija, 1990.; Sekulić, 2005.). Unatoč takvu stanju u hrvatskim organskim idiomima, u hrvatskom se književnom jeziku glagol *lupiti* ne rabi često, pa u Čestotnom rječniku izostaju potvrde, a u Nacionalnom korpusu samo je jedna.

Maretić je u svom savjetniku imenicu *prispodob* te glagol *prispodobiti*, odnosno nesvršeni *prispodobljati* proglasio kajkavizmima. Maretićeva primjedba još jednom pokazuje nedovoljno poznavanje hrvatskih govora jer te riječi rabe i čakavci, npr. svrš. *prispodobit* i nesvrš. *prispodobivāt* u čakavskom govoru mjesta Visa na Visu (Ròki – Fortunāto, 1997.), svrš. *prispodobīt (se)* i nesvrš. *prispodābjāt* u grobničkom govoru (Lukežić i Zubčić, 2007.). Imenica *prispodob* rabi se npr. u čakavskom Kmpolju u Gackoj (Kranjčević, 2004.) i u govoru Omišlja na Krku (Mahulja, 2006.). U gradišćansko-hrvatskim je idiomima česta imenica *prispodobljanje*. Naravno, susreće se i u kajkavskim organskim idiomima, npr. *prispodōbiti* u Goli (Večenaj i Lončarić). U današnjem pak suvremenom hrvatskom književnom jeziku prevladavaju ostvaraji *usporedba* i *poredba* te glagol *usporediti*, premda se u prijevodima Novoga zavjeta, u kojima se njeguje hrvatska jezična tradicija, rabe riječi *prispodob* i *prispodobiti*.¹³ U Čestotnom rječniku izostaje riječ *prispodob*, a u Nacionalnom je korpusu 26 potvrda.

Maretić je riječ *spodoba* proglasio kajkavizmom i preporučio *prilika*.¹⁴ Pavešić imenicu *spodoba* smatra regionalizmom te preporučuje *prilika*, *lik*. U Šonjinu je rječniku naznačeno njemačko podrijetlo riječi *spodoba*. Ta riječ pripada staromu hrvatskomu rječničkomu blagu (makar i nije praslavenskoga podrijetla) pa je sastavnim dijelom čakavskoga narječja u kojem se u pojedinim mjesnim govorima pojavljuje u različitim značenjima, npr. *spodoba* ‘utvara’ u Lumbardi na Korčuli (Cebalo), *spodōba* u Belom na Cresu (Velčić), *spōdoba* ‘lik, pojava’ u Grobniku (Lukežić i Turk), *spōdoba* ‘prilika’ u Rukavcu (Mohorovičić-Maričin), *spodoba* ‘grdoba’ u Labinu u Istri (Milevoj, 1992.). U Čestotnom je rječniku osam potvrda uporabe te riječi, a u Nacionalnom korpusu 28.

¹³ Usp. npr. novozavjetne biblijske tekstove u prijevodu Bonaventure Dude i Jerka Fučka.

¹⁴ Ta se riječ u hrvatskom književnom jeziku rabi u različitim značenjima.

Premda upozorava kako je u Mikaljin rječnik uvršten glagol *podoban* u značenju ‘sličan’, Maretić smatra da je takva uporaba u književnom jeziku rusizam (prema rus. *podobnyj*), odnosno bohemizam (prema čeh. *podobný*). Sukladnu inačicu *spodoban* u tom značenju smatra kajkavizmom te preporučuje riječ *sličan*, odnosno *nalik*. Pavešić također napominje da je pridjev *podoban* „naša stara riječ s vrlo razvijenim snopom značenja”, a u suvremenom književnom jeziku preporučuje uporabu u značenju ‘sposoban za što, odgovarajući’. Anić pak u svom rječniku navodi uz pridjev *podoban* značenja ‘sličan, nalik’ i ‘prikladan’. Vladimir Mažuranić navodi niz primjera uporabe inačica *podoban* i *spodoban* u tim značenjima u hrvatskim povijesnim spisima. U kajkavskim se idiomima susreću npr. realizacije *spod’oben* u Goli (Večenaj i Lončarić) i *podobni* prema navodima kazivača. U prvom hrvatskom tiskanom rječniku (1595.), temeljenu na čakavštini, koji je sastavio Šibenčanin Faust Vrančić, uvršten je pridjev *podoban* u značenju sličan (Vrančić: 98). U današnjim se čakavskim mjesnim govorima u značenju ‘sličan’ također rabi pridjev *podoban*, ali znatno češće *spodoban*, npr. *podöban* u Brusju na Hvaru (Dulčić), *podöbān* i *spodöbān* u Grobniku (Lukežić i Zubčić), *spodöbān* u Novom Vinodolskom (Sokolčić-Kozarić) i Crikvenici (Ivančić-Dusper), *spodöban* u Bakararu i Škrleju (Turina i Šepić-Tomin), u Belom na Cresu (Velčić),¹⁵. Sukladno tomu, govori se *spōdoban* u čakavsko-štokavskoj Čembi (Neweklowsky, 1978.: 338.), odnosno *spōdoban* u arhaičnom štokavskom govoru Bandola (Tornow). Također se u značenju ‘slično’ u čakavskim govorima rabe prilozni *podöbno*, npr. u Orbanićima kraj Žminja (Kalšbeek, 1998.: 523.) i *spōdöbno* u Kastvu (Lučić, 1997.: 181.). Imenica *spuödop* u značenju ‘sličnost’ zabilježena je u govoru Pajngarta u Gradišću (Koshat 1997.: 187., 267.). Pridjev *podoban* u različitim značenjima u Čestotnom je rječniku zastupljen s četiri potvrde, a u Nacionalnom korpusu s 95.

Danas se riječ *oganj* smatra stilski obilježenom u suvremenom hrvatskom književnom jeziku, pa tu odrednicu navodi i Anić u svom rječniku. U prošlosti se rabila u čakavštini, štokavštini i kajkavštini, o čem npr. svjedoče i primjeri iz Mažuranićeva rječnika i Rječnika kajkavskoga književnoga jezika. U Vrančićevu rječniku nalazimo *ogany* (tj. *oganj*) (Vrančić: 46.). U čakavskim organskim idiomima ta je riječ uobičajena, npr. *ogan(j)* u Visu na Visu (Roki Fortunato), *ogōnj* u Brusju na Hvaru (Dulčić), *ögānj* u Selcima na Braču (Vuković) i na otoku Drveniku (Vulić, 2000.: 614.), *ogan* u Vodicama kraj Šibenika (Vlahov), a čakavske su potvrde *ogānj*, *oganj*, *ogānj*, *ogānj*, *ogān*, *ogēnj*, *ôganj*, *ogōnj*; *ögai* u Celindofu u austrijskom Gradišću (Koschat, 1878.: 240.). Isto je u Gradišću i u štokavsko-čakavskim, npr. *ogānj* u Čembi (Neweklowsky, 1978.: 331.) i štokavskim govorima, npr. *oganj* u Marofu, Hrvatskom Cikljinu i Bandolu (Tornow). U skladu s tim načinjena je i tvorenica *ognjobranac* u značenju ‘vatrogasac’ koja je uobičajena u gradišćanskohrvatskim

---

¹⁵ *podöban* rabi u značenju ‘prikladan’ (Velčić).

idiomima. Da se u novoštokavskim ikavskim govorima ta riječ rabila od starine pokazuje primjer *oganj* iz govora moliških Hrvata u Kruču (Breu i Piccoli), a su sreće se i u današnjim govorima toga štokavskoga dijalekta, npr. *öganj* u Svetom Roku u Lici (Japunčić). Autohtono stanovništvo grada Dubrovnika također rabi riječ *oganj*. Naravno, obična je i u kajkavskim mjesnim govorima, npr. *ögenj, j'ogen, jogenj, j'ogenj, jögenj, jögenj i ögenj*; *ögenj* u Umoku i Vedešinu u sjeverozapadnoj Mađarskoj (Houtzagers, 1999.). U Čestotnom su rječniku navedene 82 potvrde, a u Nacionalnom korpusu 135.¹⁶

Izvedenicu *gladuš* 'stalno gladan čovjek' Maretić je proglasio kajkavizmom (te preporučio *gladnik, gladnica*), premda se susreće i u čakavskim govorima, npr. *gladûš* u Kukljici na Ugljanu (Maričić Kukljičanin, 2000.) i u mjestu Sali na Dugom otoku (Piasevoli, 1993.). U čakavskom govoru grada Trogira rabi se inačica *gladnûš*. Iz kajkavskih je idioma npr. potvrda *glad'u:š* u Đurđevcu (Maresić, 1999.: 204.) U Čestotni je rječnik uvrštena jedna potvrda izvedenice *gladuš*, a u Nacionalni korpus dvije.

Glagol *hrzati* Pavešić označuje kao regionalizam i preporučuje inačicu *rzati* bez početnoga fonema /h/. U Aničevu rječniku glagol *hrzati* smatra se dijalekatnim stilemom. Hrvati novoštokavci u Bačkoj rabe taj glagol bez početnoga /h/, tj. *rzat* (Peić-Bačlija, 1990.; Sekulić, 2005.). Glagol *hrzati* kajkavskih je kazivača najčešći u inačicama *herzati* i *hrzati*. U arhaičnim štokavskim i hibridnim čakavsko-štokavskim govorima u austrijskom Gradišću ostvaruje se također s inicijalnim /h/, ali u inačici *hrzetati*, npr. u Hrvatskom Cikljinu (Tornow, 1989.), odnosno *hrzetat* u Čembi (Neweklowsky, 1978.: 324., 336.). U pisanim spomenicima također ima potvrda s početnim /h/, pa npr., prema navodima iz Akademijina rječnika, u jednom je rukopisu Statuta poljičkoga glagolski prilog *rvući se*, a u drugom *hrvajuci* se (sv. 16.). Isti izvor navodi potvrdu glagola *hrvati se* u čakavskih i štokavskih autora, npr. u djelima Marka Marulića, Jerolima Kavanjina, Petra Kanavelića, Filipa Lastrića, Matije Divkovića te osobito u Kačićevu Razgovoru ugodnom i dr. (sv. 14.). Glagolski prilog *hrzeći* 'hrzajući' zabilježen je u čakavskom govoru Bakarca i Škrljeva (Turina i Šepić-Tomin, 1977.). Primjeri pokazuju uporabu s početnim /h/ u hrvatskom jeziku od starine, i to u čakavštini, kajkavštini i arhaičnoj štokavštini. Ostvaraji s početnim /h/ postali su dio hrvatske suvremene leksičke i pravopisne norme s Hrvatskim pravopisom iz 1971., a kao normativni navedeni su i u novijim jezičnim priručnicima. Glagol *řzat* u kompoljskom govoru u Gackoj (Kranjčević, 2004.) učinak je utjecaja novoštokavskih idioma (u kojima se ne izgovara /h/) na taj lički čakavski govor. Inače, s početnim je /h/ glagol *hrzati* zastupljen u Čestotnom rječniku s jednom potvrdom, a u Nacionalnom korpusu izostaje.

¹⁶ O riječi *oganj* u hrvatskom književnom jeziku pisali su Babić (1990.: 263.), Lisac (1999.: 252.) i Hranjec (2003.: 81.).

Sukladno glagolu *hrzati*, Pavešić glagol *hrvati se* također označuje kao regionalizam te smatra da se u književnom jeziku može rabiti samo inačica *rvati se* bez početnoga fonema /h/. U kajkavskim se idiomima pojavljuje u inačici *hervati se*, a potvrđen je i u inačici *hrv'ati se* u Podravskim Sesvetama (Maresić, 1996.: 170.). U Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnoga jezika također su uvrštene inačice *hrvati* i *hervati*. Zanimljivo je Skokovo mišljenje da toga glagola nema u našoj kajkavštini (Skok, 1973.: 178.), pa je možda to kasnija primljenica u tim idiomima, koja se fonološki prilagodila s početnim /h/. Glagol (*h*)*hrvati se* nije imanentan ni čakavskim organskim idiomima te se vrlo rijetko u njima susreće, pa tako glagol *řvat se* (Kranjčević), bez početnoga /h/, u čakavskom kompoljskom govoru u Gackoj valja smatrati primljenicom iz književnoga jezika. Sukladni se primjeri rabe u novoštokavskim organskim idiomima, npr. *řvat se* u govoru bunjevačkih Hrvata u Bačkoj (Peić i Bačlija). U Čestotnom su rječniku četiri potvrde inačice *hrvati se*, a u Nacionalnom korpusu jedna.

Nastavit će se u sljedećem broju.

PITANJA I ODGOVORI

JESU LI KOLAČI *božićni* ili *Božićni*?

Čitateljica B. iz Zagreba pita nas kako valja pisati – *božićni kolači*, *božićno jutro*, *božićni blagdani*, *božićni običaji* ili *Božićni kolači*, *Božićno jutro*, *Božićni blagdani*, *Božićni običaji*.

Riječ je o pravopisnom pitanju koje je jednoznačno riješeno u pravopisima pa zato ne bi trebalo na nj odgovarati u Jeziku, nego samo uputiti na Hrvatski pravopis i Hrvatski školski pravopis i poglavlja o velikom početnom slovu. Međutim, čitateljica kaže da je u osnovnoškolskim priručnicima za hrvatski jezik napisano različito, pa su i učenici i učitelji ponešto zbunjeni. Uz to, kaže čitateljica B., učiteljica hrvatskoga jezika koja predaje

njezinu sinu sedmoškolcu, tvrdi da je ljepše pisati velikim početnim slovom jer se *božićni* odnosi na tako važan katolički blagdan kao što je Božić.

Do zabune ne bi trebalo dolaziti, *božićni* je pridjev izveden od imena blagdana i bez obzira što se blagdan Božić piše velikim početnim slovom, pridjevi se pišu malim početnim slovom. Kriterij ljepote ovdje doista ne bi trebao biti bitan, kako što nije bitan i inače za pravopisna pravila. Božić – *božićni* ide prema sljedećem pravopisnom pravilu: „Pridjevi od imena blagdana i spomendana pišu se malim početnim slovom: *božićni običaji*, *ramazanski post*, *tijelovska procesija*, *novogodišnji dar*...“ (Hrvatski pravopis, VIII., 2004., § 67., str. 15.).

Sanda Ham